

ment contrasta junt amb R Bg, essent, després d'aquest, el personatge més important del comtat de Barcelona, el tractat d'aliança amb Pisa per a l'expedició a Mall, a. 1114: Calisse, *Liber Maolichinus*, p. 140.6), i d'altres personatges coneguts, i que després restà en ús entre aragonesos (*Assalt de Gúdar*, Cròn de Jaume I).

Així com de SALIRE derivava SALTUS, de *assaltir* i congèneres romànics es formà el cat. *assalt*, oc. i fr. *assaut*, it. *assalto*, mentre que el cast. *asalto* és manlleu de l'it, car no apareix fins a 1570, si bé la influència catalana hi ajudaria, perquè entre nosaltres és ja del segle XIII: «féu *asalt* en un castell»; «rahó me demostrava con degués fer alguns *asalts* e alguns ardimens», Llull (*Blanq*, NCI I, 253.25, 233.6, i encara I, 258.11), «per honor se aventura hom a batalles, *asauts*, e moltes d'altres coses semblants a aquestes», id. (*Merav*, mal analitzat a *sauts* en NCI III, 7, si de cas s'hauria hagut d'imprimir a *'sauts*); «si e l primer *asalt* se'n entra hom, en bonaventura ---» en el pla d'atac català a la ciutat d'Almeria, c 1309, amb base en els templers catalans de Llorca [potser de la ploma de Ramon Llull], Finke, *Acta Ar* III, 216; «los anemics --- que aytal *esalt* li avien fet», Reixac (Q, 136.20, aquí amb el sentit de 'atac, emboscada' que també té en un dels passatges del *Blanq* i algun altre) (algú ha confós aquest mot amb el cat. ant. *asalt* 'gentil' ADAPTUS, del qual el separa el sentit encara més que la forma).

Resta en ús fins avui: «muntat d'altre de brases, horrible, Pyrineu: / apar que la serp monstre, per estrafé un cometa, / s'enarboràs ab ales d'incendis al cel blau, / o que, al *assalt* pujant-hi, s'hi fessen esqueneta / escardalencs dimons, rebuigi del negre cau», *Atl* I, 38c. En argot, BDC VII, 170.

Assaltar [DTo 1647: «los enemics *assalten* la ciutat»; potser ja medieval, com ho és ja oc. *assautar*, del qual se citen tres exs, en *Ferabràs*, *St Honorat* i *Vaqueiras*, Rayn. v, 142, si bé menys corrent que *assalhir*, i estrany a l'it. i fr. (en cast. només des de Cervantes), però més freqüent fou en cat. ant. *assaltejar* «anava l'amic en terra estranya, on cuidava atropar son amat, e en la via *assaltejaren*-lo dos leons ---», Llull (*Amic e Amat*, NCI. XIV, 48.31); «con --- els 200 cavallers hagüé dedins en la illa, ab aquells de Moàbia, jo pensé de fer cavalcades sobre ells: axí que de nuit los *assaltejàvem* en cascun lloc; --- haguem d'ells més de 700 persones d'armes, entre morts e preses», Muntaner (fets de 1309, 252, Casac. VII, 22.26); «*assaltejeran* 'atacaran', Reixac (Q, 169.17); *assaltador* [Belv.] o *assaltejador*; *assaltant*, crec recordar-lo ja d'algun text cat. i cast. de 1714, i en tot cas és formació normal cat. encara que sigui *assaltants* en oc. ant. (Guilhem de Tudela, Rayn.) i *assallant* en francès; i encara que no figuri en *DOrt* ni *Dfa*; «pels esvorancs que havia obert l'artilleria, desembocaven en les estructures exteriors de la casa els *assaltants*, però el massís antic --- resistia talment, que --- els lliberals van haver de recular ---», Coromines (*Silèn* XX, O C, 108a6). *Ensalt*; *ensaltar*

Ressaltar [Lacavalleria; DTo 1757]; «lo cel, prou

alegre quant està serè, y lo mar, a ser blau junt ab lo cel, fan *ressaltar* més a tota aquella verdura, que és una delícia», B de Maldà (*Excurs*, p. 116), *ressalt* [Belvitges], *ressaltó Sobresalt* [Lacav.; DTo 1757], probablement calc del fr. *sursaut*, *sursauter*, on ja es troben en el S. XIV (també *soubresault*) (Wartburg sospita que el cast. és calc de l'oc, sense donar-ne proves, RLiR XXIV, 290). el fet és que el cast. *sobresaltar* i *sobresalto* sorgeixen amb Cervantes, i que d'aquest n'hi ha ja un cas en el *Menosprecio de Corte* d'Ant de Guevara (a. 1539) que em cita el savi filòleg i amic castellà Agustín del Campo: «*sobresalts* de fortuna infinitos suffrí ---»; *sobresaltar* [Belv.].

+*Tressaltir* o *-llir*, pròpiament 'saltar a l'altra banda', 'escapar-se de'; en part: «si nuyl hom a judeu ni a sarahí batiat --- retrau sa lig, ni ls apella renegat ni *tressaltir* ---», *Usatges* (NCI, 92), o sigui 'trànsfuga, desertor, que s'ha passat a l'altre credo'; «Contricció, cota e mantell / fan de vós mant hom gran e bell; / e si vós sòts cabdell, / Déus vol que hajats mant donzell / e mant cavall, / a destruir mal en vall, / d'on mal *tressall*», Llull (*Conclit*, v. 456; NCI III, 131): aquí potser 'escapar-se' > 'esvair-se'. Cf. oc. ant. *trassalhir*, *tre-* «défaillir, disparaitre» (cf. fr. *tressaillir*, amb sentit més desviat). En definitiva provenen del ll. TRANSILIRE 'saltar per damunt, saltar més enllà de, ometre', derivat de SĀLIRE 'saltar', amb restitució romànica de la A (> *transalire*).

CPT: *Saltabardissa* (peix, BDC XI, 70). *Saltabardisses* No està ben estudiada la història del cast. *saltabardissa*, al costat del qual apareix en cat. *saltambarco* («sagum», DTo 1647), *saltambargo* que com a nom d'un vestit troba el DAG en el S. XVII, *saltambarc* [Belv.]. *Saltabarrals*. *Saltabarrancs* *Saltabisser* ribag. està per *salta-bissest* = 'bixest'. *Saltacabreta* *Saltacapot* 'llagost' no el sé més que com a arag. (Bielsa, 1965). *Saltacavall* o *saltcabalt*. +*Saltadits* 'voltadits, panadís' («el dit de la Maria es va curant, i encara que el mal en diuen un *salta-dits*, sembla que no se li comunicarà a cap més», carta familiar de Coromines, 1914). *Saltajudes pissiganya*, nom d'un joc val. MGadea.

Saltamarges [DAG; ocell BDC x, 93] ('vida de fadrí aventurer': «una nova virada de les meves afecions tingué més força per desviar-me'n un poc; n'estava fart de la vida de *saltamarges* y d'anar de mal borràs, sense una persona que cuidés les meves intimitats: havia de cercar dona ---», MrnVayreda (*Punyaçada*, I, 68 (59)). *Saltamartí* [Lab., cita d'EmVilanova en DAG] «ninot lleuger que es redreça ---» (AlcM); J. Roig usa el femení en un sentit com 'dona lleugera': «veig la beguina / *saltamartina*, / de se'ha 'n se'ha, / de vetla 'n vetla, / gira-mantells, / picamartells, / disputadora» (*Spill*, 14618, i coment. de Chabàs). *Saltaparets* [Lab.]. *Salta-pins* *Salta-regla* [Lab.]. *Saltataulells* [Dag.]. *Saltaterrats*. *Saltaulls*.

Saltimbanqui [-banc, DTo 1670, Belv., Lab], del pl. de l'it *saltimbanco* 'salta en un banc'; potser hi té alguna relació l'eiv. *salamancada* «asalto largo», Pérez Cabrero si està amb assimilació nasal per *salt-ban-*